

Krivate ste matere!

21.08.2012, Tina Horvat | Foto: Mateja Jordovič Potočnik

Psihoterapevt Miha Kramli o premalo pokončnih starših in preveč tehnologije: Računalniki in telefoni ogrožajo normalen razvoj otroka – Ne delajmo iz otrok čustvenih invalidov!

Miha Kramli, vodja ambulante za zasvojenosti pri ZD Nova Gorica, je eden redkih strokovnjakov v Sloveniji, ki si upa na glas in odločno povedati, da je slovenska družina v hudi krizi, da mnogi starši iz svojih otrok delajo čustvene invalide in da otroci potrebujejo pokončne starše, ki bodo vodili otroka, ne pa nasprotno. Marsikdo bo v njem prepoznal nekaj podobnosti s pokojnim dr. Rugljem, ki je bil znan po svojih provokativnih trditvah. Tudi Miha Kramli je prepričan, da zgolj nežno božanje ne more premakniti človeka, ki hoče kaj spremeniti pri sebi, ampak da potrebuje trdo delo, fizično in psihično, urnik, delovne navade in mnogo odrekanja. Naši otroci pa poleg vsega tega potrebujejo enotne starše, veliko nadzora, predvsem pri novih tehnologijah, in mnogo ukazov in udarcev po mizi.

Kaj bi rekli o sodobnih otrocih – kakšni so, kakšno je njihovo otroštvo, česa jim primanjkuje, česa imajo preveč?

Predvsem jim primanjkuje pokončnih staršev, preveč pa imajo nenadziranega dostopa do tehnologije, kar bi jim morali odrasli preprečiti. Vse več staršev je namreč kanta za smeti svojih otrok. Večina jih ni kos njihovim čustvenim izbruhom in tako otroci že od malega živijo z izkušnjo, da če izsiljujejo in grozijo s čustvenimi izbruhi, lahko vodijo družino in v njej vladajo. A tako ne gre, starši morajo voditi otroka, ne nasprotno!

Vendar je to zelo težko, saj so nam številni strokovnjaki leta in leta vcepljali v glavo nekoliko drugačne vzgojne napotke.

Ja, res je, v tej družbi je vse obrnjeno na glavo. Pedagogi in institucije nas učijo, da lepa beseda lepo mesto najde, da se je treba pogovarjati, da je treba prisluhniti otrokom, vendar to očitno ne zaleže. Namreč, pogovor z otrokom, ki pozna meje in ki doma dela, bo padel na plodna tla in bo prinesel rezultate. Lepa beseda in pogovor pri otroku, ki nima nobenih delovnih navad, ki mu starši niso postavili meja, pa je dejansko manipulacija in zavlačevanje. S tem se samo povečuje trpljenje staršev in na dolgi rok tudi otrok. In temu bi bilo treba narediti konec!

Vi zatrjujete, da je k takemu stanju največ pripomogla nova tehnologija, predvsem prenosni telefoni in računalniki.

Ja, ker v svoji praksi opažam prave grozljivke. Poznam starše, ki si kupujejo mir pred svojim otrokom in njegovimi zahtevami tako, da že tri- do petletniku dajo prenosni telefon in potem brez vsakršnih omejitev lahko igra igrice. Njegova temeljna izkušnja pri tem je, da s tem, ko je »odsoten« oziroma »odklopljen«, zadovolji svojo širšo in bližnjo okolico, saj so starši zadovoljni. Ta temeljna izkušnja, »odklop« se nadaljuje, nikjer pa ni nikogar, ki bi naravnost povedal, da otroci pri teh letih res ne potrebujejo prenosnega telefona, playstationa, računalniških igrice!

Kako, konkretno, preveč ukvarjanja z računalnikom vpliva na najstnika?

Po pretirani uporabi najstnik postane čustveni invalid. Naj pojasnim – recimo, da želimo od sina, naj odnese smeti. Potrkamo in vstopimo v njegovo sobo ter mu to povemo. On bo sicer rekel, da bo odnesel smeti, vendar sploh ni registriral, kaj smo mu naročili, in bo še naprej tolkel po tipkovnici. To je klic, da moramo otroka spraviti stran od računalnika in mu postaviti omejitve. A veliko staršev se sploh ne zaveda nevarnosti in jo sprejmejo v zakup. Čez nekaj časa bomo spet potrkali in otrok bo še vedno govoril: »Ja, ja, ja, saj bom ...« Če si ga bomo dobro ogledali, bomo opazili, da je potreboval nekaj sekund, da je sploh zaznal naš obraz in dimenzije prostora, v katerem je. Kot da se je počasi prebudil iz spanca. Vsekakor pa ne bo niti trznil in ne bo odnesel smeti. Če starši prezrejo tudi to fazo, se vse skupaj stopnjuje – otrok začne pozabljati, ne ve, kje pušča svoje stvari, ne zna več organizirati svojega življenja, nekako zgubljen je in ne obvlada več situacije. Še globlja faza pa je, da otroku sploh ničesar ni več mar, ne zaznava več občutkov svojih bližnjih. Ne zaznava več jeze, žalosti, veselja, popolnoma je otopel. In vse to se lahko zgodi v enem letu!

Torej popolnoma »normalen« otrok lahko v samo enem letu postane čustveni invalid?

Natančno tako. Vmes imamo še čas, da ukrepamo, ko opazimo, kako se naš otrok spreminja, da je začel opuščati stvari, ki jih je rad počel, ali ko nam začne lagati ali prikrivati. Ali pa pozno v noč visi na računalniku. Veste, tega je zelo veliko. Obupani starši mi pripovedujejo, da ponoči, kadar gredo na stranišče, vidijo, da v otrokovi sobi še gori luč oziroma je prižgan računalnik. Takrat je treba nujno ukrepati, nedopustno je, da otroci to počno.

Kako naj ukrepamo?

Preden računalnik ali telefon sploh prideta v hišo, morajo starši otroku postaviti pravila in razložiti, da gre za delovni pripomoček, ne pa za zabavo. Določiti je treba računalniku lokacijo in urnik uporabe.

Kaj naredimo, če smo za to že prepoznali in smo ugotovili, da je naš otrok že čustveni invalid?

Odvisno od osebnostne strukture tega najstnika. V neki fazi so otroci še dojemljivi za omejitve in sodelovanje, večinoma pa je uspešna psihoterapija, ki poskuša doseči ozdravitev in na novo postavljene meje, zelo težka, praktično nemogoča. Obisk psihoterapevta je smiselno, če je otrok še toliko pri sebi, da lahko sodeluje. Drugače pa je potrebna akcija, starši morajo nekako najti moč, da se aktivirajo in v družino vpeljejo drugačen slog življenja. To je pa izredno težko, saj imajo prav ti starši, ki imajo takšne otroke, neprimeren slog življenja.

Kdaj in kako se pokaže pri otroku, da ne ravnamo prav, da mu ne znamo postaviti meja in da nam pravzaprav diktira življenje?

Bom zelo praktičen. Štirileten otrok mora v svoji sobi obvladati svoj igralni kotiček in ga pospravljati. Šest- ali sedemletnik mora imeti dnevno urejeno svojo sobo, osem ali devetletnik lahko že sodeluje pri nekaterih opravilih, desetletnik lahko že pomaga pri kuhanju in pospravljanju, enajst-, dvanajst- ali trinajstletnik lahko že enkrat na teden za vse skupaj skuha kosilo, štirinajst- ali petnajstletnik pa vsaj dvakrat na teden. Če tega ne počnejo, je s starši in otroki nekaj narobe. Mularija mora nekaj prispevati k družinskemu življenju, žepnina jim ne more kar pasti z neba. Imamo celo iztirjene starše, ki žepnino dajejo tudi otrokom, ki jih ves čas vlečejo za nos in se delajo norca iz njih. To je nesprejemljivo. Otrok mora delati, fizično in drugače, seveda svojim letom ustrezno, saj je to edina možnost, da se bo lahko uveljavil tudi zunaj družine. Položaj otroku v družini ne more biti podarjen, ampak si ga mora prigarati. Ni samoumevno, da ima poln hladilnik, televizijo, da je na toplem in da je oblečen. Vse to je velika vrednota, ki se je moramo zavedati, tako starši kot otroci.